

Welfare Quality – mikä se on?

Welfare Quality eli WQ on eurooppalaisen tutkijaverkoston viisivuotisen työn tulos, jossa luotiin eläinperäiset hyvinvoinnin mittaussjärjestelmät tuotantoeläimille. Järjestelmä on rekisteröity tavaramerkki.

TEKSTI: LAURA HÄNNINEN

EU-hankkeen tavoitteena oli luoda eurooppalaiset, Suomesta Kreikkaan ja Irlannista Bulgariaan sopivat eläinten hyvinvoinnin tilatason mittarit tilan kehittämistä ja hyvinvointi-indeksin laskentaa varten. WQ-indeksin toivottiin vastaavan kuluttajien ja jälleenmyyjien tarpeisiin ja sitovan eläinperäisten tuotteiden kulutuksen ja tilatason eläintenpidon tiiviimmin toisiinsa. Tämän vuoksi 30 miljoonan euron hankkeessa oli mukana useasta kymmenestä tutkimuslaitoksesta ympäri Eurooppaa luonnontieteilijöiden rinnalla myös runsaasti yhteiskuntatieteilijöitä. Yhteistyöpartnereita oli lisäksi latinalaisesta Amerikasta ja Kanadasta.

Hankkeessa luotiin eläinläh- töisen hyvinvoinnin mittaussjär- jestelmät lihanauoille, lypsyleh- mille ja vasikoille, broilereille, munintakanoille ja sioille. WQ- järjestelmää voi käyttää näiden lajien hyvinvoinnin mittaamiseen tilatasolla, teuraskuljetuksissa ja teurastamoilla.

Miten hyvinvointia mitataan?

Hyvinvointi on eläinyksilön koke- mus tilanteestaan. WQ-hankkeessa lähdettiin siksi tarkastelemaan eläintä eikä eläimen ympäristöä eläimen hyvinvoinnin mittarina. Eläimen tarpeet jaettiin neljään pääluokkaan: hyvä ruokinta, hyvä pito-olosuhde, hyvä terveys, sopiva käyttäytyminen ja kukin pääosio omiin alaluokkiinsa. Kullekin ala-

luokalle pyrittiin löytämään tie- teelliseen tutkimukseen perustuvia eläinläh- töisiä mittoja, jotka eivät ole tekijästä, tekopaikasta tai tuo- tantomuodosta riippuvainen.

Jokaiselle neljälle pääluokalle tuotetaan oma sataportainen indeksiänsä, jota tila voi käyttää oman toimintansa kehittämisen apuna. Mitä paremmin osa-alueet ovat eläinten hyvinvoinnin kannalta kunnossa, sen lähemmäksi täyttä sataa pistettä tila osa-alueesta saa.

Muutamille osa-alueille ei ole kuitenkaan vielä löydetty tieteel- lisesti pätevää, WQ-arvioinnille sopivaa eläinperäistä mittaa. Esi- merkiksi hyvä ruokinta -osios- sa pitkittynyttä nälkää mitataan

kuntoluokilla, mutta pitkittyneen janon havaitsemiseksi käytetään järjestelmässä epäsuoria mittareita kartoittamalla tarjolla olevien vesipisteiden määrä ja puhtaus. WQ-pisteytystä kehitettäessä on osa-alueita painotettu eri tavoin niiden tärkeyden mukaan. Esimer- kiksi hyvä ruokinta -osiosta tila saa huonommat pisteet, mikäli eläinten vedensaannissa on ongelmia kuin mikäli rehustus ei ole kunnossa. Eläinten hyvinvointia heikentää pitkittynyt jano dramaattisemmin kuin pitkittynyt nälkä.

Hyvinvoivan eläimen tae ei ole vain negatiivisten kokemusten puuttuminen, vaan myös positiivisten tunteiden, kuten mieli- hyvän, esiintyminen. Laadullisia

Tilan hyvinvointimittauksen tasot.

Hyvinvoinnin osa-alueet	Eläimen perustarpeet
Hyvä ravitseminen	Ei pitkittynyttä nälkää Ei pitkittynyttä janoa
Hyvät pito-olosuhteet	Mahdollisuus levätä mukavasti Terminen mukavuus Liikkumisen helppous
Hyvä terveys	Ei vammoja Ei sairauksia Ei käsittelyn aiheuttamaa kipua
Tilanteeseen sopiva käyttäytyminen (englanniksi appropriate)	Riittävästi sosiaalista käyttäytymistä Riittävästi muita käyttäytymisiä Hyvä ihmis-eläin suhde Positiivisia tunteita

Esimerkki lypsylehmien hyvinvoinnin WQ-mittauksesta.

Hyvinvoinnin osa-alueet	Eläimen perustarpeet	Mittaukset
Hyvä ravitseminen	Ei pitkittynyttä nälkää	Kuntoluokitus
	Ei pitkittynyttä janoa	Vesipisteiden lukumäärä ja toimivuus, vedenvirtaus
Hyvät pito-olosuhteet	Mahdollisuus levätä mukavasti	Makuullemenoaika, makuullemenoa rajoittavat navettarakenteet, osittain tai kokonaan makuualueiden ulkopuolella makaavat eläimet, eläimen puhtaus
	Terminen mukavuus	Ei vielä toimivaa mittaria
	Liikkumisen helppous	Kytkeminen, pääsy ulkoilualueelle tai laitumelle
Hyvä terveys	Ei vammoja	Ontuvat, hiertymät ja turvotukset
	Ei sairauksia	hengitystieoireet, silmävuoto, ripuli, emätinvuoto, maidon solut, kuolleisuus, poikimavaikeudet, halvaukset
	Ei käsittelyn aiheuttamaa kipua	Kipulääkitys sarvien poistossa, hännän tyvistys
Tilanteeseen sopiva käyttäytyminen (englanniksi appropriate)	Riittävästi sosiaalista käyttäytymistä	Agonististen yhteydenottojen lukumäärä
	Riittävästi muita käyttäytymisiä	Jaloittelu/laidunnusaika päivässä ja vuodessa
	Hyvä ihmis-eläin suhde	Pakoetäisyys
	Positiivisia tunteita	Laadullinen arvio

mittareita on viime vuosina tutkittu ja validoitu eläinten positiivisten tuntemusten mittarina. WQ-indeksissä havainnoitsija luokittelee tilan eläinten olemuksen 20-luokkaisen laadullisen asteikon mukaisesti. Luokat ovat eläimen olemusta kuvailevia adjektiiveja kuten aktiivinen, pelokas, rauhallinen, turhautunut, leikkisä tai sosiaalinen.

WQ-pisteet ja kuluttajat

Tilan hyvinvointitilasta määrittävä WQ-indeksi saadaan laskeamalla kaikkien osa-alueiden pisteet painottaen yhteen. Tila voi saada erinomaisen arvosanan edellyttämät yli 80 pistettä vain, mikäli tilan kahden osa-alueen pistemäärä ylittää 80 ja kahden muunkin on yli 55. Tila saa arvosanan hyvä yli 55 pisteellä ja hyväksyttävän yli 20 pisteellä.

Tämän WQ-pistemäärän toivotaan tulevaisuudessa olevan osa tuotteiden markkinointia; WQ-

statuksen toivotaan lisäävän läpinäkyvyyttä ja eri tuotantotyyppien tilojen vertailua.

Toimiiko tämä?

WQ-hankkeen suuri päättöseminaari toi lokakuussa 2009 esiin selkeästi, että eurooppalainen elintarviketeollisuus ei ollut vielä laajana rintamana valmis otta-

vaihtaa tietoa ja pohtia eläinten hyvinvointia ja tutkimustarpeita.

WQ-indeksin etenemistä hidastuttaa myös raha: vielä on epäselvää, kuka luokittelun maksaa, sillä tällä hetkellä eläinten havainnointiin menee noin 5–6 tuntia aikaa ja paperityöt päälle. Indeksien kehittäjät jatkavat työtään, ja yrittävät supistaa indeksointiin tarvittavien

”Hyvinvoivan eläimen tae ei ole vain negatiivisten kokemusten puuttuminen, vaan myös positiivisten tuntemusten, kuten mielihyvän, esiintyminen.”

maan WQ-merkintää sellaisenaan pakolliseksi. Hanke on kuitenkin poikunut rinnakkaishankkeen WelfareQuality Platform -yhteistyöalustan, jossa eurooppalaiset tuottajat, teollisuus, kauppa, tutkijat ja kansalaisjärjestöt voivat keskustella,

indikaattorien määrää. Tutkijoiden toiveena on, että joskus tulevaisuudessa päästään 2–3 tunnin tilatason hyvinvoinnin WQ-mittaukseen.

EU:n komission eläinten hyvinvoinnin toimintaohjelmassa

vuosille 2006–2010 on ehdotettu eurooppalaisen eläinten hyvinvoinnin keskuksen perustamista. Keskuksen toivotaan ottavan haltuunsa muun muassa WQ-indeksin hallinnan sekä indeksin käytön koulutuksen ja seurannan. Paljosta puheesta huolimatta tällaista keskusta ei vielä kuitenkaan ole, ja indeksin käyttökoulutus lepää toistaiseksi yksittäisten hankkeen tutkijoiden harteilla.

WQ indeksi Suomeen?

Tarkkanäköisimmät ovat jo huomanneet teurastamojen asiakaslehdissä tiedotteen, jossa kerrotaan professori Anna Valrosin eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa johtamasta, ELT Camilla Munsterhjelmin koordinoimasta ja maa- ja metsätalousministeriön ja Suomen Lihateollisuusyhdistyksen rahoittamasta hankkeesta, jossa selvitetään suomalaisten sikojen hyvinvoinnin tasoa Welfare Quality -hankkeen parametrein. Hankkeessa tutkitaan, kuinka hyvin teurastamoiden omat hälytysindikaattorit kertovat todellisuudesta tiloilla.

Hanketta varten koulutetaan ProAgrian sikaneuvojia ja hank-

keen tutkijoita sikojen WQ-havainnoitiin kuluvan syksyn aikana. Savossa on lisäksi viritteillä hankerahoilla nauta WQ -koulutus myös kuluvan syksyn aikana. Pelkkä koulutuksen käyminen ei kuitenkaan riitä, vaan indeksin laskentaohjelma on myös joko rakennettava itse oppaiden ohjeiden mukaisesti tai saatava se käyttöön WQ-tutkijoilta.

Kuten taulukossa esimerkkinä olevasta lypsylehmien hyvinvoinnin WQ-mittareista havaitaan, indeksissä mitataan asioita, jotka eivät meillä ole edes laillisia, kuten lehmien häntien katkaisu. Toisaalta taas Suomessa sallitaan edelleen tilan WQ-pisteytystä heikentävä vasikoiden nupoutus ilman kipulääkitystä tai karjuporsaiden kastraatio. EU:ssa on maita, jossa kyseiset toimenpiteet eivät ole enää rutiinia tai ne ovat jopa kiellettyjä ja vastaavasti maiden tilat saivat WQ-pisteytyksessä kotipaikkaetua.

Alkukankeudesta huolimatta hanke on mittava edistysaskel eteenpäin eläinten hyvinvoinnin todelliseen huomioimiseen tuotteen laadun osana. Jatkohankekin

on alkanut norjalaisten vetämänä, jossa vastaava tilatason hyvinvoinnin mittaajärjestelmä kehitetään myös pienille märehittäjille, kalkkunoille, ankoille, hanhille ja hevosille. WQ:n sukulaishanke WelFur on tällä hetkellä käynnissä Kuopion yliopistossa ja MTT:ssa.

Kirjoittaja on ELT, joka työskentelee eläinten hyvinvoinnin ja eläin-suojelun kliinisenä opettajana eläinlääketieteellisen tiedekunnan kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osastolla.

Lisätietoja internetissä

WelfareQuality hankkeella on kattavat kotisivut lisätiedon hakijoille, osoite on welfarequality.net. Toimijoiden tiedonvaihtoa ja keskustelua varten kehitetty Welfare platform -sivusto on osoitteessa www.animalwelfareplatform.eu.

F. Wemelsfelder, T.E.A. Hunter, M.T. Mendl and A.B. Lawrence, Assessing the “whole animal”: a free choice profiling approach, *Anim Behav* 62 (2001), pp. 209–220

F. Wemelsfelder and M. Farish, Qualitative categories for the interpretation of sheep welfare: a review, *Anim Welf* 13 (2004), pp. 261–268